

Etisk kodeks for dansk konkurrenceidræt

*(godkendt af bestyrelserne i Team Danmark og DIF – dec. 2006
med tilføjelser vedrørende spiladfærd september 2010)*

Præambel

Dette etiske kodeks gælder for dansk konkurrenceidræt, herunder eliteidrætten.

I henhold til Lov om Eliteidræt (Lov nr. 288 af 26. april 2004) har Team Danmark (TD) og Danmarks Idræts-Forbund (DIF) fået til opgave at udarbejde et etisk kodeks for eliteidrætten. Dette etiske kodeks er derfor udarbejdet i et samarbejde mellem TD og DIF.

Kodekset forudsætter de nationale og internationale regler og love, som gælder for idrætten, og bygger på TD og DIFs erkendelse af konkurrenceidrættens værdier for individ og samfund.

Konkurrenceidrætten er baseret på vedtagne objektive regler, således at alle deltagere kender rammerne og reglerne for konkurrencen. Det er konkurrenceidrættens ambition at være åben og gennemsigtig, og det er konkurrenceidrættens væsentligste attraktionsværdi, at der er tale om en gennemskelig konkurrence, hvor intet er givet på forhånd. Dermed skabes der et deltager- og tilskuerengagement, som er væsentligt for konkurrenceidrættens fortsatte udbredelse og popularitet.

Konkurrenceidrætten i Danmark bygger også på en række sportslige principper, der sikrer, at konkurrenceidrætten er et åbent system, hvor alle i princippet har en chance for at arbejde sig op på højeste niveau og gøre sig gældende.

Endelig er konkurrenceidrætten i Danmark bygget op omkring en række skrevne og uskrevne etiske spilleregler, der er meget væsentlige at holde fast i: Fair play, respekt for modstanderne, ordentlig opførsel på og uden for banen mv. Det er TD og DIFs ønske, at disse skrevne og uskrevne etiske spilleregler bliver eksponeret i konkurrenceidrætten, så der sendes de rigtige signaler til børn og unge. Dette indebærer, at voksne konkurrenceudøvere, trænere, ledere og forældre skal være deres ansvar bevidst som rollemodeller.

For samfundet er konkurrenceidræt en vigtig brobygger mellem forskellige kulturer, religioner, sociale og etniske grupper mv. Idræt er et sprog, som alle kan tale og forstå, og den kontakt, som idrætten skaber mellem forskellige befolkningsgrupper, som ellers ikke har meget at gøre med hinanden i det daglige, er med til at styrke Danmark som et samfund præget af respekt og tolerance mellem mennesker.

For det enkelte individ betyder kammeratskabet og fællesskabet i konkurrenceidrætten, at man udvikler sig personligt og i forhold til at indgå i sociale relationer på andre områder i livet. Konkurrenceidrætten foregår typisk i foreningsregi, og foreningsidrættens principper om forpligtende fællesskab, demokrati og frivillighed indeholder dannelsesidealer, som udvikler børn og unge til at blive gode kammerater, til hjælp-somhed og til forståelse for, hvordan et demokratisk samfund fungerer.

Fordybelsen i konkurrenceidrætten udvikler endvidere børn og unges koncentrationsevne og forståelse for, at det kræver træning, koncentration og engagement, hvis man skal forbedre sig. Endelig giver konkurrenceidrættens legebetonede karakter en livsglæde for børn, unge og voksne, som er af stor værdi for det enkelte menneske og samfundet som sådan.

Konkurrenceidrætten har desuden den store kvalitet, at både udøverne og tilskuerne engageres følelsesmæssigt. Konkurrenceidrætten er således præget af engagement, intensitet og viljen til sejr, og disse egenskaber står på ingen måde i kontrast til det etiske kodeks.

TD og DIF ønsker, at disse mange forskellige, grundlæggende værdier fortsat sætter sit præg på konkurrenceidrætten i Danmark. Formålet med dette etiske kodeks er derfor at formulere og systematisere de ovenfor nævnte grundlæggende værdier i egentlige etiske normer.

Det etiske kodeks vil blive en del af samarbejdsaftalerne mellem Team Danmark og specialforbundene og på den måde være bestemmende for, hvilke etiske krav Team Danmark i henhold til lov om eliteidræt fremover vil stille til de enkelte idrætsgrene.

Det er hensigten med kodekset, at specialforbund og klubber selv skal arbejde videre med etiske normer inden for deres egne idrætter. TD og DIFs etiske kodeks skal således danne en fælles, generel referenceramme samt være med til at inspirere forbund og klubber til at tage den etiske debat op.

Det etiske kodeks er udarbejdet for idrættens egne centrale aktører og omfatter således ikke f.eks. sponsorer og pressen. Det er ikke desto mindre vigtigt, at også sponsorer, presse m.fl. tager et medansvar for, at udviklingen af konkurrenceidrætten sker på et etisk forsvarligt grundlag.

Det etiske kodeks træder i kraft 1. januar 2007. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at der løbende vil være behov for tilpasninger af kodekset, og at kodekset derfor ikke må betragtes som en statisk, uforanderlig størrelse. Hvert andet år vil bestyrelserne i TD og DIF foretage en eventuel revision af det etiske kodeks. Det etiske kodeks kan i øvrigt altid ændres, når begge bestyrelser er enige herom.

Det etiske kodeks har følgende indhold:

Kapitel 1: Etiske normer for udøvere

Kapitel 2: Etiske normer for trænere

Kapitel 3: Etiske normer for dommere og officials

Kapitel 4: Etiske normer for ledere og ansatte i idrættens organisationer

Kapitel 5: Etiske normer for tilskuere og supportere

Kapitel 6: Etiske normer for idræt for børn og unge op til 15 år

Kapitel 1

Etiske normer for udøvere

De fleste udøvere søger idrættens indbyggede værdier. Idrætten kan give mange gode oplevelser af glæde, fællesskab, udfordring, spænding, præstation og udvikling. Her ser man idrættens nære slægtskab med legen, og under de umiddelbare oplevelser ligger der dybere værdier. I idrætten kan udøvere på konkret og direkte vis afprøve, hvem de er, og hvad de kan blive, ligesom de kan afprøve forholdet til andre mennesker. I idrætten udforsker udøveren sin identitet og egenart. Således kan idrætten være en arena for menneskelig vækst og udvikling.

Men idrætten har også slægtskab med kampen og konflikten. Og konfliktindstillingen kan give destruktive udslag. Konkurrencen kan blive en strid om ekstern gevinst: prestige og profit. Under konkurrencer kæmper nogle med frygten for at tabe, og andre bliver kyniske og tager ethvert middel i brug for at vinde. Således kan idrætten være en arena for degradering af mennesket og menneskelige værdier.

De følgende normer henviser til handlinger og holdninger, som kendetegner udøvere, der søger idrættens positive værdier.

1. Gør altid dit bedste!
2. Vis værdighed både ved sejr og nederlag!
3. Overhold idrættens regler og normerne for fair play i din idrætsgren!
4. Prioritér altid dit helbred og undgå unødvendige helbredsrisici!
5. Respektér de afgørelser, som er truffet af dommere og andre officials!
6. Respektér andre udøvers talent, potentiale og dygtighed - uafhængigt af køn, race, etnisk, politisk og religiøst tilhørsforhold samt seksuel orientering!
7. Undgå brug af nedsættende tale og skældsord i forhold til alle idrættens aktører!
8. Samarbejd åbent og ærligt med dine trænere og andre, som støtter dig!
9. Tag selv hovedansvaret for din idrætslige udvikling og præstationer!
10. Bevar en høj standard for din personlige opførsel i og uden for konkurrence! Vær opmærksom på din betydning som rollemodel!

11. Acceptér aldrig truende og voldelig adfærd!
12. Undgå intim kontakt med din træner!
13. Involvér dig ikke i dopingmisbrug!
14. Spil aldrig på dig selv eller modstanderen!
15. Misbrug ikke din insider-viden i forbindelse med spil!

Kapitel 2

Etiske normer for trænere

Trænere søger efter udøverens og holdets potentiale for forbedring, og trænere tilrettelægger træningen, for at dette potentiale kan realiseres på bedst mulig måde. Men den gode træner har også et større mål. Han eller hun kender idrætten som en arena for menneskelig vækst og udvikling, hvor der skabes trænings- og konkurrence miljøer kendetegnet af glæde, fællesskab og orientering mod mestring. Den gode træner udvikler hele udøvere: fysisk, psykisk, socialt og moralsk. Den gode træner er en menneskeudvikler. Ligesom gode udøvere har også gode trænere talent. I en god træner-/udøverrelation er der to ligeværdige parter, som udvikler hinanden gensidigt.

Træneren er en nøgleperson med hensyn til at forme holdninger og værdier hos de udøvere og hold, han eller hun har ansvaret for. Heri ligger der stor magt. Den uansvarlige træner udnytter en sådan magt på tværs af udøvernes interesser. Den kyniske træner ser udøvere som middel i sin egen karriere og behandler udøvere som underordnede midler til at nå egne mål.

De følgende normer henviser til handlinger og holdninger, der kendetegner den gode træner.

1. Behandl alle udøvere individuelt og på udøverens præmisser!
2. Sørg for, at træning og konkurrencer er passende i forhold til udøverens alder, erfaring, talent og modenhed!
3. Overhold idrættens regler og normer for fair play i din idrætsgren!
4. Respektér de afgørelser, som er truffet af dommere og andre officials!
5. Inddrag udøverne i beslutninger, som berører dem, og lær den enkelte udøver at tage sin del af ansvaret for sin opførsel og idrætslige udvikling!
6. Vær fair, omsorgsfuld og ærlig over for udøveren!
7. Giv konstruktiv kritik og undgå overdreven negativ kritik!
8. Prioritér altid dine udøvers helbred og undgå, at de udsættes for unødvendige helbredsrisici!
9. Vis interesse og omsorg for syge og skadede udøvere!

10. Søg samarbejde med andre trænere og specialister, hvor det tjener udøveren!
11. Anerkend udøverens ret til at modtage råd og vejledning fra andre trænere!
12. Acceptér aldrig truende og voldelig adfærd!
13. Undgå enhver seksuel tilnærmelse af og intim kontakt med udøverne!
14. Bevar en høj standard for din personlige opførsel i og uden for konkurrence!
Vær opmærksom på din betydning som rollemodel!
15. Vær aktiv modstander af misbrug af doping og illegale rusmidler! Vær aktiv modstander af brug af alkohol og tobak i idrætslig sammenhæng!
16. Behandl alle udøvere ligeværdigt - uafhængigt af køn, race, etnisk, politisk og religiøst tilhørsforhold samt seksuel orientering!
17. Udnyt aldrig din virksomhed som træner til at fremme egne interesser på bekostning af udøvernes og/eller idrættens interesser!
18. Spil aldrig på dig selv eller modstanderen!
19. Misbrug ikke din insider-viden i forbindelse med spil!

Kapitel 3

Etiske normer for dommere og officials

Dommernes vigtigste opgaver er at sikre en retfærdig og fair konkurrenceidræt, som varetager idrættens idealer. Derfor spiller dommerne en nøglerolle i udviklingen af idrætten. I hver eneste konkurrence skal dommeren sætte rammerne for acceptable og uacceptable handlinger og opretholde retfærdighed og fairness. Og i hver eneste konkurrence må dommeren have øje for udøvernes holdninger og værdier: *om* regelbrud begås med eller uden hensigt, *om* udøvere saboterer konkurrencens idé eller ej, og *om* bestemte handlinger er gjort med hensigt om at skade eller ikke. Dommerne former udviklingen af idrætten på konkret og direkte måde.

En god dommer er upartisk, ubestikkelig, retfærdig, bestemt og samtidig tålmodig. Kundskaber og færdigheder hos en god dommer er lige så beundringsværdige som kundskaber og færdigheder hos en god udøver og træner. Idrætten afhænger af dommerens indsats. Dommergerningen afkræver respekt.

Men dommerens magtposition kan også bruges på destruktiv vis. En uredelig, partisk og korrump dommer er en direkte trussel mod idrættens idealer. I eliteidrætten kan udfaldet af konkurrencer have meget store prestigemæssige og økonomiske konsekvenser. Den svage dommer kan lade sig friste af snæver egeninteresse og gennem falske afgørelser direkte ødelægge konkurrencerne.

De følgende normer henviser til handlinger og holdninger, som kendetegner den gode dommer.

1. Vær upartisk!
2. Hav altid som mål at realisere de præstationsideal, der gælder inden for din idræt!
3. Prioriter udøverens sikkerhed og velfærd over alt andet!
4. Vis respekt for udøvere, trænere og dem, der støtter dem, og vær åben for at begrunde dine beslutninger!
5. Tag ansvaret for de beslutninger, der tages!
6. Søg kundskab og vær altid opdateret om din idræts udvikling!
7. Undgå brug af nedsættende tale og skældsord i forhold til alle idrættens aktører!

8. Behandl alle udøvere ligeværdigt - uafhængigt af køn, race, etnisk, politisk og religiøst tilhørsforhold samt seksuel orientering!
9. Udnyt aldrig din virksomhed som dommer til at fremme egne interesser på bekostning af udøvernes og/eller idrættens interesser!
10. Spil aldrig på dig selv eller modstanderen!
11. Misbrug ikke din insider-viden i forbindelse med spil!

Kapitel 4

Etiske normer for ledere og ansatte i idrættens organisationer

En idrætsleder og ansat tager medansvar for organisering og drift af aktiviteter, klubber og forbund og lægger på afgørende måde grundlaget for, at idrætsaktiviteter kan finde sted. Gode ledere og ansatte tilrettelægger en åben, retfærdig og økonomisk ansvarlig idræt med et tydeligt og godt regelværk. Gode ledere og ansatte viser ansvar ved at opbygge en inkluderende idræt med vægten lagt på demokrati, der tjener fællesskabet og samfundet.

Ledere og ansatte har også positioner, som kan misbruges. I nogle tilfælde tager egeninteressen over i forhold til fællesinteressen. Dårlige ledere og ansatte misbruger deres positioner for at skaffe sig selv fordele på tværs af den organisation og den idræt, de er sat til at lede.

De følgende normer henviser til handlinger og holdninger, som kendetegner den gode leder og ansatte.

1. Værn om organisationens legitimitet og dens åbenhed og demokratiske værdier!
2. Påtag dig ansvaret for, at de formelle og etiske normer efterleves i hele organisationen!
3. Behandl alle idrættens aktører som ligeværdige - uafhængigt af køn, race, etnisk, politisk og religiøst tilhørsforhold samt seksuel orientering!
4. Inddrag dine medlemmer i beslutningerne!
5. Bevar en høj standard for din personlige opførsel i og uden for idrætten!
6. Løs tvister retfærdigt og omgående i overensstemmelse med organisationens regler og procedurer!
7. Vær opmærksom på og tag dit retlige ansvar alvorligt!
8. Administrer idrætten efter økonomisk holdbare principper!
9. Udnyt aldrig din virksomhed som leder eller ansat til at fremme egne interesser på bekostning af organisationens interesser!
10. Spil aldrig på dig selv eller modstanderen!

11. Misbrug ikke din insider-viden i forbindelse med spil!

Kapitel 5

Etiske normer for tilskuere og supportere

Gode tilskuere kender idrættens idealer og værdier og anerkender og støtter op om gode præstationer - uafhængigt af hvem der præsterer. Gode supportere støtter deres udøvere og hold med positiv patriotisme og stolthed og viser respekt for andre udøvere og hold.

Men tilskuere og supportere optræder ikke altid i tråd med god tilskueretik. Den uansvarlige og dårlige tilskuer udviser aggressiv chauvinisme og ukritisk hyldest til sine egne - uafhængigt af faktiske hændelser og idrættens idealer. At være tilskuer og supporter indebærer et ansvar.

De følgende normer henviser til handlinger og holdninger, som kendetegner den gode tilskuer og supporter.

1. Bifald fair play og gode præstationer for alle udøvere!
2. Støt din udøver eller dit hold i modgang så vel som medgang!
3. Udtryk din støtte på positiv og motiverende vis!
4. Vis respekt for dit holds og/eller din udøvers konkurrenter!
5. Vis respekt for dommeres og officials' afgørelser!
6. Undlad brug af hån eller skældsord i forhold til udøvere, dommere, trænere eller andet publikum!
7. Accepter aldrig truende og voldelig adfærd!
8. Behandl alle idrættens aktører ligeværdigt - uafhængigt af køn, race, etnisk, politisk og religiøst tilhørsforhold samt seksuel orientering!

Kapitel 6

Etiske normer for konkurrenceidræt for børn og unge op til 15 år

God børne- og ungdomsidræt er kendetegnet ved, at udøvere trives, at flest muligt ønsker at deltage, at udøvere udvikler sig fysisk, psykisk og socialt, at oplæringen er tilpasset udøverens alder, udvikling og behov, at udøveren oplever mestring og fremgang gennem individuel vejledning og opmuntring, og at træningen er legebetonet. Det overordnede mål med børne- og ungdomsidrætten er at give udøveren mulighed for alsidig udvikling og for at mestre forskellige færdigheder for så i teenageårene eventuelt at specialisere sig. Således kan grundlaget lægges for en varig lyst til at dyrke idræt og fysisk aktivitet. Præstation må ikke prioriteres foran læring.

Men børne- og ungdomsidrætten realiseres slet ikke altid i henhold til disse idealer. Voksne kan have ambitioner og opstille mål uafhængigt af udøverens egne præmisser. Tidlig specialisering, træning og hård konkurrenceorientering kan forstyrre udøverens udvikling både fysisk, psykisk, socialt og moralsk. Børne- og ungdomsidrætten kræver trænere med solid kompetence og værdiforankring.

De følgende normer henviser til handlinger og holdninger, som kendetegner den gode børne- og ungdomsidræt.

I. Etiske normer for udøverne

1. Gør altid dit bedste!
2. Overhold idrættens regler og normerne for fair play i din idrætsgren!
3. Deltag i idræt for din fornøjelses skyld, ikke fordi du skal behage dine forældre eller trænere!
4. Vis respekt over for alle udøvere, både medspillere og konkurrenter!
5. Lad være med at diskutere med dommere eller andre officials!
6. Vis respekt og vær åben og ærlig i forhold til de trænere og ledere, som har ansvar for dig!
7. Undlad hånende eller nedladende tilråb til eller udtalelser om medspillere og konkurrenter, dommere, andre officials, trænere eller ledere!
8. Opfør dig over for andre, som du selv gerne vil have, at de opfører sig over for dig!

II. Etiske normer for trænere

1. Vær et godt eksempel for dine udøvere!
2. Skab mulighed for og motivér udøveren til at udvikle sit individuelle talent!

3. Tilrettelæg træning og konkurrence således, at den er passende i forhold til hver enkelt udøvers alder og udviklingstrin!
4. Overhold og respektér idrættens regler og procedurer og tilskynd udøverne til at gøre det samme!
5. Lær dine udøvere at optræde med respekt over for dommere, officials og modstandere/konkurrenter!
6. Giv positiv kritik, som passer til den enkelte udøvers individuelle behov og alder!
7. Undgå overdreven negativ kritik!
8. Prioritér indsats efter evne over resultatet!
9. Tilskynd udøverne til at respektere hinanden som individer - uanset deres baggrund, sportslige evner og potentiale!
10. Fordøm usportslig optræden og hånende eller nedladende tilråb og udtalelser!
11. Hold til stadighed din viden om træning og udvikling af unge udøvere opdateret!
12. Vær altid opmærksom på den magt, du har som træner, og undgå enhver seksuel tilnærmelse af og intim kontakt med udøverne.
13. Behandl alle udøvere ligeværdigt - uafhængigt af køn, race, etnisk og religiøst tilhørsforhold!
14. Vis interesse og omsorg for syge og skadede udøvere!

III. Ethiske normer for ledere og ansatte i organisationerne

1. Søg at give alle udøvere lige muligheder for at deltage uafhængigt af deres baggrund, idrætslige evner og potentiale!
2. Inddrag udøverne og forældrene i planlægning og beslutninger knyttet til den idrætsgren, de deltager i!
3. Udøveren deltager for sin fornøjelses og ikke for belønningens skyld. Overdriv derfor ikke brugen af præmier!
4. Gå forrest med en positiv opførsel samt positive og støttende kommentarer!
5. Fordøm usportslig optræden og hånende eller nedladende tilråb og udtalelser!
6. Lær udøverne respekt for organisationsværdierne åbenhed og demokrati!
7. Undgå enhver seksuel tilnærmelse af og intim kontakt med udøverne!
8. Behandl alle udøvere ligeværdigt - uafhængigt af køn, race, etnisk og religiøst tilhørsforhold!

IV. Ethiske normer for forældre

1. Husk, at dit barn deltager for at glæde sig selv og ikke dig!
2. Tilskynd kun dit barn til at deltage, tving det ikke!
3. Tilskynd dit barn til at spille eller udøve sin idræt efter reglerne og til at løse konflikter uden fjendtlighed eller vold!
4. Støt og opmunter alle børn og unge i træning og konkurrence - ikke bare dine egne!
5. Vær positiv både i modgang og medgang!
6. Latterliggør aldrig et barn og råb ikke ad det, hvis det har begået en fejl!
7. Husk, at børn og unge lærer bedst med/gennem eksempler. Værdsæt altid godt spil og gode præstationer fra alle børn og unge!
8. Respektér dommeres og officials' afgørelser og lær børn og unge at gøre det samme!
9. Værdsæt frivillige trænere, ledere og officials. Uden dem kunne dit barn ikke deltage i nogen kamp/konkurrence!
10. Respektér ethvert barns rettigheder og værdighed - uafhængigt af køn, race, etnisk og religiøst tilhørsforhold!